

МИСИЈА И ЦИЉЕВИ УДРУЖЕЊА ФРАНАК СРБИЈА

Основна мисија и циљ Удружења Франак Србија јесте допуна Правног схватања Врховног касационог суда од 02.04.2019.године и то на следећи начин:

1. Одредбе тачке 1. и 2. Правног схватања усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 2. априла 2019. године у целисти се односе и на све уговоре о финансијском лизингу.
2. Сви уговори о кредиту и финансијском лизингу индексирани у ЦХФ валути који су раскинути одлуком банке односно лизинг друштва и принудно наплаћени, као и сви уговори о кредиту и финансијском лизингу који су исплаћени у целисти, имају се прогласити апсолутно ништавим, а банка и лизинг друштво, као одговорни за ништавост таквих уговора индексираних у ЦХФ валути обавезати на накнаду целокупне штете причињене корисницима кредита односно финансијског лизинга у складу са члановима 104. и 108. Закона о облигационим односима.
3. Сви уговори о кредиту и финансијском лизингу индексирани у ЦХФ валути, који су неотплаћени, а који се могу одржати на снази у складу са чланом 105 Закона о облигационим односима, могу се одржати искључиво уз писмену сагласност корисника кредита односно корисника финансијског лизинга, у супротном на захтев корисника кредита односно корисника финансијског лизинга уговор се мора прогласити апсолутно ништавим, а банке и лизинг друштва, као одговорни за ништавост таквих уговора индексираних у ЦХФ валути обавезати на накнаду целокупне штете причињене корисницима кредита односно финансијског лизинга у складу са члановима 104. и 108. Закона о облигационим односима.
4. Сви уговори о кредиту и финансијском лизингу индексирани у ЦХФ валути, који су неотплаћени и за који је извршена конверзија, а који се могу одржати на снази у складу са чланом 105 Закона о облигационим односима, могу се одржати искључиво уз писмену сагласност корисника кредита односно корисника финансијског лизинга, у супротном на захтев корисника кредита односно корисника финансијског лизинга, уговор се мора прогласити апсолутно ништавим, а банка и лизинг друштво као одговорна за ништавост уговора индексираних у ЦХФ валути обавезати на накнаду целокупне штете корисницима кредита односно корисницима финансијског лизинга у складу са члановима 104. и 108. Закона о облигационим односима.
5. Тачка 3. Правног става се брише.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРАВНИ ОСНОВИ НИШТАВОСТИ УГОВОРА КРЕДИТУ И ФИНАНСИЈСКОМ ЛИЗИНГУ ИНДЕКСИРАНИХ У ЦХФ ВАЛУТИ

I

БАНКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА СЕ НИСУ ЗАДУЖИЛЕ У ЦХФ ВАЛУТИ И НИСУ КЛИЈЕНТИМА УРУЧИВАЛЕ ПИСАНА ОБАВЕШТЕЊА О СВИМ УСЛОВИМА СОПСТВЕНОГ РАЗДУЖЕЊА ПРЕМА ЊЕНОМ ПОВЕРИОЦУ И ОБАВЕШТЕЊЕ О ПРЕВАЉИВАЊУ СВИХ ПРАВНИХ И ЕКОНОМСКИХ ПОСЛЕДИЦА ВАЛУТНОГ РИЗИКА !!!

Собзиром на правну природу и правно-економске последице клаузуле о преваљивању валутног ризика са банке на корисника кредита, у пракси је спорна правна ваљаност уговорене клаузуле којом се успоставља индексирање динарског износа пласираних кредитних средстава применом курса швајцарског франка. Одговор на то питање је условљен постојањем стварне воље корисника кредита да разуме и свесно прихвати све економско-финансијске последице преузетог валутног ризика. Постојање неспорне воље за преузимање валутног ризика од стране корисника кредита или корисника финансијског лизинга је нужно и када банка предходно задужена средства у иностраној валути на међународном тржишту пласира кориснику кредита у динарској противвредности конституисањем обавезе њиховог враћања применом курса валуте извора пласмана. У том случају, банка и лизинг друштва су дужни да кориснику кредита и кориснику финансијског лизинга у писаној форми предочи све услове сопственог раздужења према њеном повериоцу. Писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке односно лизинг друштва на корисника кредита или корисника финансијског лизинга битан је услов за пуноважност уговорне клаузуле о индексацији динарског дуга применом курса швајцарског франка и када пласирана динарска средства кредита нису прибављена претходним задужењем банке на међународном тржишту у тој валути. И у том случају корисник кредита или финансијског лизинга се писаним обавештењем мора на њему разумљив начин информисати да извор пласираних динарских средстава кредита или финансијског лизинга није предходно задужење банке у уговором опредељеној валути-швајцарским францима, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава.

Стога потребно је утврдити да ли су и под којим условима банка односно лизинг друштво прибавили кредитна средства пласирана корисницима кредита односно финансијског лизинга на међубанкарском девизном тржишту. Ако јесу потребно је утврдити, по ком курсу је извршен трансфер тих средстава, односно да ли је банка-лизинг друштво у обавези да прибављена средства врати у тој или у другој валути и по ком курсу се врши обрачун њиховог дуга. Такође неопходно је утврдити да ли су банке и лизинг друштва кориснику кредита или кориснику финансијског лизинга у писаној форми предочиле све услове сопственог раздужења према њеном повериоцу, те да ли су им уручили писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке односно лизинг друштва на корисника кредита или корисника услуге лизинга. То су одлучне чињенице којима се опредељује

основаност тужбеног захтева, а суд је дужан њихово постојање утврдити у складу са правилом о терету доказивања.

Докази: Пресуде ВКС Прев 199/2017 од 22.02.2018. и Прев.348/2019 од 25.06.2020.г. Правно схватање Врховног касационог суда 02.04.2019.године.

У пракси не постоје задужење банака у валутама швајцарског франка, осим код три банке у Србији, у врло малом износу и на кратак рок, али наравно може се истражити да ли се ради о стварним кредитима и новцу који је у Србију ушао и као такав размењен код централне банке или се ради о валутним сваповима који само формално обезбеђују валутну усклађеност. Посебно треба истаћи да када банка пласира динарски кредит, њена валутна неусклађеност и ризици у том смислу не постоје. Банци и не треба да има нечији депозит у валути швајцарског франка да би могла кориснику кредита да исплати динаре.

Према члан 8 Закона о парничном поступку „Суд одлучује по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног поступка, које ће чињенице да узме као доказане.“, а према члану 231 истог закона „Ако суд на основу изведених доказа (члан 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правила о терету доказивања.

Странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања чињенице која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије прописано.

Странка која оспорава постојање неког права, сноси терет доказивања чињенице која је спречила настанак или остваривање права или услед које је право престало да постоји, ако законом није другачије прописано.“

Стога тужбеним захтевом треба предложити извођење свих горе наведених доказа у складу са чланом 231 ЗПП и правилима о терету доказивања. Обавеза банке и лизинг друштва је да суду поднесу све доказе

како би доказале да ли су се и под којим условима банка односно лизинг друштва прибавили кредитна средства пласирана тужиоцу на међубанкарском девизном тржишту. Ако јесу, по ком курсу је извршен трансфер тих средстава, односно да ли су били у обавези да прибављена средства врате у тој или у другој валути и по ком курсу се врши обрачун њиховог дуга. Такође неопходно је утврдити да ли су банке и лизинг друштва кориснику кредита и кориснику финансијског лизинга у писаној форми предочиле све услове сопственог раздужења према њеном повериоцу, те да ли су им уручили писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке односно лизинг друштва, на корисника кредита односно корисника финансијског лизинга. То су одлучне чињенице којима се опредељује основаност тужбеног захтева, а суд је дужан њихово постојање утврдити у складу са правилом о терету доказивања.

II

БАНАКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА НИСУ ИНФОРМИСАЛЕ КОРИСНИКЕ КРЕДИТА И ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА О МОГУЋИМ РИЗИЦИМА ЦХФ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ

Уколико јесу, треба утврдити да ли су банке и лизинг друштва приликом закључења уговора у писаном облику упозориле потрошаче на негативне последице које ће изазвати примена уговорне валутне клаузуле. Овакав приступ и понашање банке-даваоца кредита и лизинг друштва-даваоца финансијског лизинга представља њихову законску обавезу утемељену одредбама члана 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења, начела забране злоупотребе права, начела забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начела једнаке вредности давања и начела забране проузроковања штете. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи конституисано је и императивним одредбама чл. 3, 11, 17, 18. и 29. ранијег важећег Закона о заштити потрошача, односно одредбама чл. 41, 42. и 43. сада важећег Закона. Таква обавеза банке је прописана и одредбама чл. 13. и 15. Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Дакле принцип поштеног промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга и продавца, као и даваоца услуга по Закону о заштити потрошача који је важио у време закључења уговора („Службени гласник РС“ број 79/05), као и касније донетим савременим законима, који регулишу област заштите потрошача, одредбама члана **3. став 1. Закона, прописивала је право потрошача на информисаност. То право је подразумевало обавештење о свим чињеницама од значаја за његов правилан избор и заштиту од непоштеног промета.** Информације о својствима производа и услуга и условима продаје по одредби члана 46. став 1. истог Закона, морају бити тачне, потпуне, основане, недвосмислене, јасне и благовремене. Закон у члану 11. установљава право потрошача на заштиту његових економских интереса при куповини производа, односно коришћења услуга. Прописана права потрошача, односно корисника услуга су истовремено обавеза продавца, односно даваоца услуга. Та права се сходно одредби члана 43. истог Закона односе и на финансијске услуге. Испуњење тих обавеза мора се ценити са становишта неспорно стручног знања банке-даваоца кредита или лизинг друштва-даваоца финансијског лизинга и њихове обавезе да искуствено сагледају раније промене курса швајцарског франка и објективно оцене да ли је енормни раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава. Банка као финансијска организација која се професионално бави кредитним пословима и лизинг друштво, које се професионално бави пружањем услуга финансијског лизинга су могле и морале знати да ће у догледно време доћи до енормног скока курса швајцарског франка у односу на евро и динар. Такав закључак се потврђује историјским подацима о кретању курсева свих валута. Они су били доступни и знани банкама-даваоцима кредита и лизинг друштвима-даваоцима услуга финансијског лизинга, који су иначе и ћерке фирме банака па су такве информације извесно морале имати. Предвидљивост енормног раста курса швајцарског франка потврђује се и анализом Удружења за заштиту корисника финансијских услуга АСУФИН. У том документу је изнета тврдња да су банке благовремено биле упознате са потцењеношћу курса швајцарског франка и имале сазнање о очекиваном расту курса те валуте почев од 2008.године. Оваква предвиђања су се и у пракси остварила. То се документује прегледом курса динара према страним валутама у периоду од 1997. до 2019. године датог у годишњем извештају Народне банке Србије и њеном статистичком билтену.

Стога је очито да су банке-даваоци кредита и лизинг друштва -даваоци услуге финансијског лизинга индексираних применом курса швајцарског франка могле и морале предвидети енормни раст курса те валуте. Шта више, оне су имале извесно сазнање да ће нагли скок курса швајцарског франка наступити током 2008.године. Из тих разлога, а сходно наведеним основним начелима Закона о облигационим односима и императивним одредбама Закона о заштити потрошача и Закона о заштити корисника финансијских услуга, банке и лизинг друштва као њихове ћерке фирме, су као организације са посебним степеном финансијског знања и обавезе професионалног обављања делатности кредитирања односно пружања услуга финансијског лизинга, **биле дужне да пре закључења спорних уговора о кредитима и финансијским лизинзима индексираних применом курса швајцарског франка потпуно и за просечног потрошача разумљивим језиком писаним путем информишу кориснике кредита и лизинга о свим пословним ризицима и економским последицама које преузимају пристајањем да се динарски износ њихових дуговања индексира применом курса швајцарског франка**

Тим поводом учињени пропусти су довели до конституисања неправичних уговорних одредби којима су нарушена најважнија начела Закона о облигационим односима који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења, начела забране злоупотребе права, начела забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начела забране проузроковања штете и начела једнаке вредности давања и то све све на штету корисника кредита и финансијског лизинга у смислу одредбе члана 105 у вези члана 103 Закона о облигационим односима и битни су за оцену ништавости у складу са чланом 109 Закона о облигационим односима, а на шта суд мора да пази по службеној дужности.

Посебно упечатљиво објашњење ситуације у којој су се потрошачи у Словенији нашли (и поред тога што је банка у конкретном случају пружила неупоредиво више информација тужиоцима него што су то банке чиниле у Србији) јесте став Врховног Суда Републике Словеније у пресуди Посл.бр II Ипс 54/2023 од 20. септембра 2023. године дато у фусноти број 56 „Ради лакшег и илустративнијег разумевања конкретних околности, предметни случај некако личи на хипотетичку ситуацију у којој би хирург пре операције кичмене мождине упозорио пацијента да је операција ризична и да може имати негативне последице, а да му не објасни да могућа последица може бити и паралегија или тетраплегија и колика је успешност оваквих операција до сада.“

III

БАНКЕ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА СУ УГОВАРАЛИ ДВОСТРУКО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ КРЕДИТА И ФИНАНСИЈСКИХ ЛИЗИНГА

Приликом закључења уговора о кредиту банке и лизинг друштва су закључили уговоре противно забрани двоструког обезбеђења јер су **своја потраживања по основу уговора обезбедили двоструком клаузулом, тачније уговарањем валутне клаузуле и клаузуле о променљивој каматној стопи.** На тај начин кумулативном применом ова два променљива елемента има за циљ монополски профит који банке и лизинг друштва остварују искоришћавањем своје економске позиције наметањем неправичних услова

уговора. Овако уговорена двострука заштита је такође супротна начелу равноправности страна у облигационом односу, начелу злоупотребе права, начелу забране стварања и искоришћавања монополског положаја, начелу једнаке вредности узајамног давања и обавеза уговорних страна да се у остваривању својих права уздрже од поступања којима би се отежало извршење обавезе друге стране. Суд у складу са чланом 109 Закона о облигационим односима по службеној дужности мора да пази на ништавост таквих уговора.

Такође, према одредби чл. 395 Закона о облигационим односима, допушта се уговарање валутне клаузуле, чији је смисао заштита повериоца од већег пада вредности домаћег новца од дана закључења уговора до његове потпуне реализације (трајни уговори са новчаном обавезом, као што су уговори о кредиту или финансијском лизингу). Према овој одредби уговарачи могу одредити обавезу дужника у домаћој валути везујући је за противвредност неке стране валуте на одређени дан, а све у једном једином циљу да се поверилац-банка или лизинг друштво, заштите од евентуалне девалвације валуте.

Сврха валутне клаузуле јесте да је дужник у време доспелости новчане обавезе дужан вратити повериоцу исту или приближно исту количину новца који му је овај дао у време закључења уговора увећано за уговорену камату. Значи да је сврха валутне клаузуле заштитна, а не профитна и њоме се обезбеђује еквиваленција узајамних давања у ситуацији девалвације домаће валуте.

Зато је потребно да се утврди да ли је од закључења уговора, до дана подношења тужбе дошло до енормног раста швајцарског франка у односу на еуро и динар. У том контексту је потребно утврдити да ли је друга уговорна страна – банка, односно лизинг друштво, могли предвидети раст курса швајцарског франка.

Од закључења уговора почев од 2007.године домаћа валута гледано у односу на ЦХФ је порасла знатно више него у односу на ЕУР, па самим тим уколико се банка односно лизинг друштва нису задужили у ЦХФ валути (што је у пракси било у 99% случајева) они нису имали разлога да у обзир узимају вредност ЦХФ на дан обрачуна, него само и једино вредност курса ЕУР на дан закључења уговора, односно пуштања у оптицај средстава и доспећа сваког појединачног ануитета. Примењени курс ЦХФ који је знатно порастао у односу на раст курса ЕУР битно нарушава начело једнаке вредности узајамних давања, а банци и лизинг друштву је омогућило остваривање екстра профита, за који су они са својим неспорно стручним знањем, даваоца кредита и финансијског лизинга и њихове обавезе да искусствено сагледају раније промене курса швајцарског франка и објективно оцене да ли је енормни раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава односно финансијског лизинга и о томе све, пре склапања уговора упознају потрошаче, а што они нису чинили.

Исто тако уговарањем променљиве каматне стопе цена кредита као његов битан елемент према одредби члана 462 став 1) Закона о облигационим односима „ Ако уговором о продаји цена није одређена, а ни уговор не садржи довољно података помоћу којих би се она могла одредити, уговор нема правно дејство“, произилази да је обавеза плаћања уговорене камате битан састојак уговора о кредиту јер она представља накнаду тј. цену коју корисник кредита плаћа за то што му је банка ставила на располагање одређени износ новачних средстава. Тачније одредба о променљивој каматној стопи као цени кредита обавезу

тужиоца из уговора о кредиту чини неодређеном и неодредивом, будући да члан 46 став 2 ЗОО налаже да уговорна обавеза „мора бити могућа, допуштена и одређена, односно одредива“ па уколико није, према одредби чл. 47 ЗОО „Кад је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив, уговор је ништав.“

Дакле, битни састојци уговора су они делови уговора који га чине одређеним правним послом и без којих он не би могао постојати.

Камата код кредита је цена која МОРА БИТИ ОДРЕЂЕНА И ОДРЕДИВА јер супротно томе ако није одређена и одредива, на темељу закона, уговор је ништав.

Уговор о кредиту или лизингу код којег је одређено да се цена тог кредита или лизинга мења, не може бити одређена тако да банка или лизинг друштва једнострано одређује ту цену, без да зајмопримац или корисник лизинга зна на који начин и када се та цена мења, па такав уговор нема битан састојак, без којег тај правни посао не може постојати, а склопљени уговор је ништав, јер одлука банке или лизинг друштва о начину и роковима измене камате је једнострано непоштени услов, а чинидба није одређена и одредива. Дакле укупну цену кредита одређују банке или лизинг друштва својим једностраним одлукама.

Променљиви параметар је најбитнији дио камате јер о њему зависи висина камате, када и како се мења камата. Када није познат тај елемент камате, није одређен најбитнији дио камате нити је таква камата ваљана, а без камате уговор о кредиту је ништав.

Све друго нема упориште у закону и не може се сувисло појаснити да би без дела камате та камата могла бити ваљана у почетној висини, при томе ни маржа није одређена ни одредива, па ни други дио камате није ваљан и ништав је.

Будући да су две најважније уговорне одредбе цена кредита (камата) и предмет кредита (ЦХФ валутна клаузула) унете у све уговоре о кредиту или лизингу противно забрани двоструког обезбеђења, а да су уз то још и обе уговорне одредбе ништаве, на основу свега наведеног потпуно је јасно да предметни уговори не могу опстати без оваквих ништавих одредби, због чега су такви уговори у целости ништави у складу са одредбама чланова 103 и 105 Закона о облигационим односима.

Исто тако, ЦХФ УГОВОР СЕ НЕ МОЖЕ И НЕ СМЕ ОДРЖАТИ НА СНАЗИ И ПРОИЗВОДИТИ ПРАВНЕ УЧИНКЕ УКОЛИКО СУ НИШТАВЕ БИТНЕ ОДРЕДБЕ УГОВОРА. ЕУ СУД ЈЕ ТУ ПОТПУНО ЈАСАН, А И ЕВРОПСКА КОМИСИЈА КРОЗ ДОНЕСЕНЕ СМЕРНИЦЕ.

Несумњиво је да би мењање или изbacивање уговорних одредби противних начелу савесности и поштења било немогуће, посебно кад је реч о одредби с којом је повезан курсни ризик карактеристичан за уговор о кредиту везан уз страну валуту као што је то овде случај с валутом швајцарски франак, јер би се таквим „преобликовањем постојећег непоштеног и незаконитог уговора“ према пресуди и „предлогу“ имало сматрати уговором друге суштине и природе, па макар се и даље радило само о „другој подврсти или варијанти“

уговора о кредиту. Потпуно иста ситуација је са ништавошћу одредбе уговора о каматној стопи (цени) уговора.

Осим тога није уверљиво ни становиште суда да незаконите одредбе замени онима које би се односиле на почетни курс и променљиву каматну стопу јер би такво решење било потпуно противно превентивним циљевима Директиве 93/13 у виду одвраћања пословног субјекта (у овом случају банака) од примене непоштених уговорних одредби у склапаним уговорима. **Суд ЕУ је у својој пресуди од 06. марта 2019. (у предметима Ц-70/17 и Ц-179/17, Абанца Цорпорацион Банцариа СА и Банка СА, т.54) искључио могућност да би национални суд могао изменити садржај непоштених одредби у таквим уговорима.**

Штавише, чинидба према Закону о облигационим односима чл. 46 и 47. мора бити могућа, допуштена и одређена односно одредива јер је у супротном уговор ништав. Чинидба извршена на темељу таквих незаконитих, непоштених и неодредивих уговорних одредби мора се сматрати неприпадајућом чинидбом. Будући уговор о кредиту не може бити обавезујући без неизвршиве одредбе због чега егзистира захтев за поврат новчаних чинидби.

Такође треба имати на уму и о томе свакако треба водити рачуна, да утврђење одредби уговора о валутном курсу и каматној стопи незаконитим и ништавим, значи да оне не обавезују кориснике кредита. У пресуди ЕУ Суда од 21. децембра 2016. у спојеним предметима Ц-154/15, Ц-307/15 и Ц-308/15, Гуетиеррез Нарањо, суд је објаснио да **чл. 6 ст. 1 Директиве 93/13 треба тумачити на начин да уговорну одредбу која је проглашена непоштеном ваља сматрати, у начелу, као да никада није постојала, тако да не може имати учинак у односу потрошача.** Према томе, судско утврђење непоштености такве одредбе мора, у начелу, имати за последицу поновно успостављање правне и чињеничне ситуације потрошача у којој би се налазио да наведене одредбе није било (т. 61. -62.).

Уговор се не може извршити, тј. „наставити постојати”, ако је одредба којом се утврђује његов главни предмет или одредба која је кључна за израчун накнаде коју потрошач треба да плати уклоњена (Ц-118/17). То се, на пример, односи на одређивање валуте у којој је потребно вратити зајам (Ц-186/16) или на одредбу којом се утврђује курс за обрачун отплате зајма у страниј валути.

При процени нарочито штетних последица за потрошаче, национални судови морају узети у обзир интересе потрошача у тренутку када је питање постављено националном суду (3.2.1.). У случајевима када је након уклањања непоштене уговорне одредбе с правног гледишта немогуће наставити с уговором и када би се наставак уговора противио интересима потрошача, Суд је навео да национални судови не смеју одржати уговор ваљаним (3.2.2.). У таквим случајевима национални судови не смеју спречити ослањање потрошача на ништавост уговора на темељу члана 6. става 1. Директиве о непоштеним услоима у потрошачким уговорима.

IV

ОСНОВНА ПОБУДА ЗА ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА О КРЕДИТУ И ФИНАНСИЈСКОМ ЛИЗИНГУ

Сагласно одредби члана 51 став 1 и 2 ЗОО „свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ. Основ је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима”. Према одредби Члана 52 ЗОО, „уколико основ непостоји или је недопуштен уговор је ништав. Основ је непосредни разлог закључења уговора који у уговору може бити видно изражен или прикривен, али у сваком случају мора бити допуштен.”

И према члану 53 ЗОО „(1) Побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност.

(2) Али, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или морао знати, уговор ће бити без дејства.“

Јасно је да синтагма” без дејства” коју Закон користи има практичну последицу у ништавости уговора.

Према одредби члана 103. став 1 ЗОО „(1) Уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав је ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује шта друго.“, а према члану 105 ЗОО (1) Ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.“

Основ и побуда корисника кредита и финансијског лизинга за закључење уговора са ЦХФ валутном клаузулом била је понуђена висина каматне стопе која је била нешто нижа у односу на кредите индексиране у валути Евро, као и мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу тако склопљеног уговора, гарантовано чланом 58 Устава, али и уз законом прописану заштиту свих интереса корисника кредита и финансијског лизинга у складу са основним начелима облигационог права - сасвесности и поштења (чл. 12), забране злоупотребе права (чл. 13), забране стварања и искоришћавања монополског положаја (чл. 14), једнаке вредности узајамних давања (чл. 15) и забрани проузроковања штете (чл. 16). а исто тако и чл. 3. став 1. тачка, 2, чланом 11, чланом 17 став 1 и 2 Закона о заштити потрошача из 2005.године.

Будући да је Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 2. априла 2019. године у тачки 1. прописало, „ Валутна клаузула се може правно ваљано уговорити у циљу очувања једнакости узајамних давања – тржишне вредности динарског износа пласираних и враћених кредитних средстава која се утврђује индексирањем курса евра.“ и у тачки 2 „ Ништава је одредба уговора о кредиту о

индексирању динарског дуга применом курса ЦХФ која није утемељена у поузданом писаном доказу да је банка пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у тој валути и да је пре закључења уговора кориснику кредита доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле.“ **сматрамо да је тачка 3. Правног става** која гласи „Уговор о кредиту производи правно дејство и након утврђења ништавости клаузуле о индексацији дуга применом курса СНФ.

У том случају, уговор ће се извршити конверзијом уз очување једнакости узајамних давања – тржишне вредности датог кредита утврђена на основу званичног средњег курса евра на дан закључења уговора и исплату камате у висини одређеној уговорима о кредиту исте врсте и трајања, закљученим са валутном клаузулом у еврима између истог даваоца кредита и других корисника кредита чије се дуговање утврђује применом званичног средњег курса евра“, **правно неодржива јер Грађанско одељење Врховног касационог суда није ценило основ и побуду корисника кредита за закључење понуђеног му уговора са ЦХФ валутном клаузулом**, тачније уговорену и примењивану висину каматне стопе, те мирно уживање имовине стечене на основу таквог уговора.

Нико од корисника ЦХФ кредита и финансијског лизинга није склопио уговор да би свој животни положај погоршао и остао без имовине због које је ушао у кредитни однос, него напротив, да би га поправио, мирно уживао у стеченој имовини, а рате отплаћивао у року. Имајући у виду да суд по службеној дужности пази на ништавост, код сваког појединачног уговора се, осим чињенице да се мора утврдити да ли банке и лизинг друштва поседују поуздани писани доказ да су пласирана динарска средства прибавила посредством сопственог задужења у ЦХФ валути и да су пре закључења уговора кориснику кредита и финансијског лизинга доставила потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле, морало испитати и шта је била основ и побуда корисника кредита или финансијског лизинга да прихвати закључење понуђеног уговора са ЦХФ валутном клаузулом у смислу одредаба члана 53. став 2. Закона о облигационим односима.

Обзиром да су банке у готово 100% случајева обрачунавале и наплаћивале већу укупну камату (уговорена камата + Либор) него је прописано уговором, односно нису усклађивали ефективну каматну стопу у складу са падом Либора, док су је у случају раста усклађивали, **што аутоматски доказује да су једнострано променили уговорену камату, те да је дошло до енормног раста курса ЦХФ у односу на Динар и Еуро, за кориснике кредита су наступиле обавезе које они нису могли предвидети, а које су последица неправично конституисаних уговорних одредби, а које су битно утицале и биле основ и побуда корисника кредита да закључе понуђене уговоре, услед чега се на захтев потрошача такви уговори морају прогласити апсолутно ништавим.**

Уговори о кредиту и финансијском лизингу који су исплаћени у целости, те уговори који су одлуком банака и лизинг друштва једнострано прекинати и предати у принудну наплату, (путем продаје заложене покретне или непокретне имовине, или других инструмената обезбеђења уговора), **се више не могу одржати на снази**, те се на основу члана 103. став 1. и члана 105. Закона о облигационим односима као такви морају одмах прогласити апсолутно ништавим у целости.

Правним схватањем од 02.04.2019.године Врховни касациони суд такве уговоре одржава на снази утврђивањем делимичне ништавости уговора индексираних применом курса ЦХФ и поред тога што је у пракси износ рате коју је корисник кредита имао у виду када се одлучивао да ступи у уговорни однос, а такође то је и износ који је банка имала у виду када је вршила кредитну анализу (дакле прва рата, односно, из прегледа битних елемената, рата кредита изражена у апсолутним износима динара). У супротном, ако је банка имала унапред умишљај да зарађује на валутној клаузули, тј. курсним разликама (а све трансакције су динарске, као што је и кредит динарски), а ту зараду није укључила када је процењивала кредитну способност, да би корисника кредита привукла да с њом закључи уговор (јер тренутно сваки корисник кредита плаћа више на име валутне клаузуле у свакој појединачној рати, него на име главнице и камате), **то онда значи да је кауза банке од самог почетка била недозвољена, те је уговор као такав такође апсолутно ништав - у целисти.**

Према Члану 104 ЗОО “(1) У случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује.”

А према Члану 108 ЗОО “Уговарач који је крив за закључење ништавог уговора одговоран је своме сауговарачу за штету коју трпи због ништавости уговора, ако овај није знао или према околностима није морао знати за постојање узрока ништавости.” и

Према Члану 214 Закона о облигационим односима **„Кад се враћа оно што је стечено без основа, морају се вратити плодови и платити затезна камата, и то, ако је стицалац несавестан, од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева.“**

V

КАУЗА

Шта је то кауза, основ уговора о кредиту индексираним францима? Да ли она постоји? У најпростијем преводу за разумевање, **најлакше је рећи да је кауза мотив и разлог закључења уговора. Кауза мора постојати на страни оба уговорника. Кауза мора бити јасна, видљива, транспарентна свим уговорним странама. Кауза не сме бити сакривена. Кауза дакле мора бити позната величина, понављамо за обе уговорне стране.**

У моменту закључења уговора кауза је била јасна (искрена, наивна) само код једне уговорне стране – зајмопримца. Банка и лизинг друштва као зајмодавац и давалац финансијског лизинга су такође имала своју, посебну каузу коју су знала, а нису је унапред саопштили другом уговорнику. Заправо, банке и лизинг друштва у оваквим трансакцијама су дужни да обзнане „своју каузу“ и крајње домете тога правног посла. Оне су професионалци у свом послу и морају да знају кретања на светском тржишту капитала.

Дакле, банке и лизинг друштва су знале да је у том моменту франак био на најнижем нивоу и да је неминован скок курса. Њихова кауза (разлог) давања кредита јесте управо постизање таквога, стручно предвиђеног максималног ефекта у оплодњи капитала, који доводи до енормних зарада зајмодавца и енормних губитака на страни зајмопримца. Као што се види кауза закључења уговора за зајмопримца није била позната, то јест задња намера је сакривена тако што није саопштена извесна будућа околност флукуације курса на банкарском тржишту.

Банка и лизинг друштва су знали, или морали знати своју каузу, а њихови клијенти нису знали, нису је сазнали, нити су морали сазнати каузу банке и лизинг друштва. Банкарска и кауза лизинг друштва се открила сама од себе кроз време извршења таквога уговора. **Код двострано теретних, именованих уговора, као што је уговор о кредиту и уговор о финансијском лизингу кауза мора бити јасна од почетка и мора бити иста у току целог трајања уговора.**

Кауза је психички елемент уговора заснован на објективним мерилима одредивости предмета уговора и она као таква мора бити представљена у складу са добрим пословним обичајима.

Такви уговори су тотално противни нашем позитивном, а посебно облигационом праву.

Разлика између каснијег динарског ануитета и ануитета по првој рати представља зарату банке и лизинг друштва на валутној клаузули. У финансијским извештајима, банке и лизинг друштва их књиже најчешће као „приходи од промене вредности имовине и обавеза“. **Да ли одредба члана 1065 Закона о облигационим односима предвиђа приходе од промене вредности? Не, одредба члана 1065 Закона о облигационим односима предвиђа само приходе од камате (кроз обавезу корисника кредита и финансијског лизинга да врати примљен новац и плати уговорену камату).**

Да ли се динарски кредит, са свим динарским трансакцијама, и када банка извршава своју обавезу стављања на располагање новца и када корисник кредита плаћа динарске ануитете, примењује закон који се бави пословањем у девизама. Не, не примењује се. Тај закон се примењује само на девизине кредите.

Да ли кредит којим су повређена без изузетка сва императивна, когентна начела уговорног права предвиђена Законом о облигационим односима, може као такав да опстане? Апсолутно не.

Да ли би стављање ван снаге неправичних одредби имало за последицу да банке не могу да врате кредите у швајцарским францима у матичну банку? Не, јер не постоје ни задужења у валутама швајцарског франка, осим код три банке у Србији, у врло малом износу и на кратак рок, али наравно може се истражити да ли се ради о стварним кредитима и новцу који је у Србију ушао и као такав размењен код централне банке или се ради о валутним сваповима који само формално обезбеђују валутну усклађеност. Посебно треба истаћи да када банка пласира динарски кредит, њена валутна неусклађеност и ризици у том смислу не постоје. Банци и не треба да има нечији депозит у валути швајцарског франка да би могла кориснику кредита да исплати динаре.

Напоследку да ли се конверзијом живот може вратити на 2007. или 2008. годину. Да ли банке и лизинг друштва могу својим клијентима вратити изгубљено здравље, растурене породице, одузете некретнине, живот на ивици егзистенције?!?

Уколико корисник кредита није био адекватно предуговорно информисан о ризицима предметног правног посла и могућим негативним последицама (информисање како делује

механизам двоструког валутног ризика, не само на ануитет, већ и на главницу, на јасан и недвосмислен начин - да главница кредита може порасти у односу на евро и динарски изражену примљену главницу, те да редовним плаћањем главница у домаћој валути и валути евро (која је у Србији такође референтна за цену станова) може постајати неограничено већа, затим информисање да је ЦХФ у односу на валуту евро на историјском минимуму и да се очекује њен раст; информисање да су све релевантне институције и централне банке у Европи упозоравале на ризик везивања за валуту швајцарског франка; информисање да је ризично улазити у такав правни посао уколико корисник кредита није кредитно способан за кредит у домаћој валути (**какво писмено упозорење су од 2006. аустријске банке морале уручити клијенту**), информисање да је корисник кредита потпуно валутно неусклађен уколико нема стална примања на исти рок која зависе од раста валуте швајцарског франка или сталне приходе у швајцарском франку, на исти рок, тада су уговорне одредбе – клаузуле, којима је кориснику кредита наметнута обавеза да за пласиран износ динара врати одређену количину новаца изражену у валути швајцарског франка, потпуно неправичне, ништаве и не треба да обавезују потрошача.

Доказ да се радило о циљаној финансијској клопци је и чињеница да је камата коју су банке и лизинг друштва нудиле за индексацију у валути швајцарског франка биле увек мање од индексације на евро, а динарски кредити без индексације, код банака које су их имале, износиле су око 30%. Када исто лице аплицира за кредит, укупна примања су иста, непокретност је исте вредности, једино што корисника кредита чини мање или више способним је каматна стопа. Мањом каматном стопом, банке и лизинг друштва су убеђивале потенцијалне кориснике кредита и финансијског лизинга у наводну кредитну способност, која заправо никада није постојала. Нити једна кредитна анализа циљано није обухватила валутни ризик, а посебно не двоструки валутни, који ризик је присутан код ЦХФ индексације.

Због свега наведеног, имајући у виду да спорни уговори због свих чињеница које су толико очигледне да су постале неспорне, изузетно шпекулативни и чак зеленашки правни послови, који су потпуно нарушили, не само монетарни, већ и правни систем Републике Србије, у коме су сва основна, императивна начела уговорног права потпуно нарушена, код којих је предмет уговорне обавезе постао неодређен и неодредив, додатно и замењен – из динарског у девизну главницу, те је нарочито спорна и кауза банке за закључење таквог правног посла, код кога се протеком времена главница повећава, а не пада, **уговори о кредиту и финансијском лизингу који су индексирани у валути швајцарског франка су апсолутно ништави правни послови, а у складу са одредбом члана 105 Закона о облигационим односима.**

VI

ЗАКОН О ЗАШТИТИ КОРИСНИКА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА ИЗЈЕДНАЧАВА БАНКУ И ЛИЗИНГ ДРУШТВА

Да су лизинг друштва као давалац услуга финансијског лизинга и ћерка друштва банака у погледу примене императивних прописа Републике Србије изједначени пред Законом доказује и Закон о заштити корисника финансијских услуга који наводи следеће:

Према Чл. 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга (ЗЗКФУ) Основна начела заштите корисника, у смислу овог закона, јесу следећа:

- 1) право на равноправан однос с даваоцем финансијске услуге,
- 2) право на заштиту од дискриминације,
- 5) право на заштиту права и интереса.

Члан 7. став 3 Уговор не може да садржи одредбе којима се корисник одриче права која су му гарантована овим законом.

Члан 8. Уговорна обавеза мора бити одређена, односно одредива. Новчана уговорна обавеза је одредива што се тиче њене висине ако зависи од уговорених променљивих елемената, односно променљивих и фиксних, с тим што су променљиви елементи они који се званично објављују (референтна каматна стопа, индекс потрошачких цена и др.).

Новчана уговорна обавеза је временски одредива ако се на основу уговорених елемената може утврдити кад доспева.

Елементи из ст. 2. и 3. овог члана морају бити такве природе да на њих не може утицати једнострана воља ниједне од уговорних страна.

Уговори не могу да садрже упућујућу норму на пословну политику кад су у питању они елементи који су овим законом предвиђени као обавезни елементи уговора.

Глава II БАНКАРСКЕ УСЛУГЕ И ЛИЗИНГ

Одељак 1. ИНФОРМИСАЊЕ У ПРЕДУГОВОРНОЈ ФАЗИ

1. Оглашавање, Члан 15 Банка и давалац лизинга дужни су да, при оглашавању депозитних и кредитних услуга и послова лизинга код којих огласна порука садржи каматну стопу или било који нумерички податак који се односи на цену или приход, јасно и прецизно на репрезентативном примеру наведу:

- врсту депозита/кредита/предмета лизинга;
- висину и променљивост годишње номиналне каматне стопе;
- ефективну каматну стопу;
- валуту у којој се уговара депозит/кредит/лизинг;
- период на који се уговара депозит/кредит/лизинг;
- критеријуме за индексирање депозита/кредита/лизинга;
- укупан износ депозита/кредита;
- све трошкове који падају на терет корисника.

При оглашавању лизинга, давалац лизинга, поред података из става 1. овог члана, дужан је да наведе и следеће податке:

- бруто набавну вредност предмета лизинга, висину учешћа и износ нето финансирања;

- број и износ рата лизинг накнаде, као и период у коме рате доспевају за наплату (месечно, тромесечно и сл.).

При оглашавању из ст. 1. и 2. овог члана, износ ефективне каматне стопе треба да буде назначен, односно написан тако да је уочљивији од осталих елемената.

Оглашавањем из ст. 1. и 2. овог цлана сматра се оглашавање у смислу закона којим се уређује оглашавање - оглашавање у средствима јавног информисања, у просторијама банке и даваоца лизинга (брошуре, рекламни леци и др.), односно на Интернет страници.

Члан 28. Ако банка или давалац лизинга намерава да неки од обавезних елемената уговора измени, дужна је да прибави писмену сагласност корисника пре примене те измене. У случају да корисник није сагласан са овом изменом, банка, односно давалац лизинга не може из тог разлога једнострано изменити услове из уговора, нити уговор једнострано раскинути, односно отказати.

Члан 34. Банка је дужна да при одобравању кредита индексираног у иностраној валути примењује званични средњи курс који се примењује и при отплати кредита. Одредба става 1. овог члана сходно се примењује на уговор о лизингу, односно депозиту.

Члан 41. на неправичне уговорне одредбе и непоштено пословање, као и на поступак њихове забране, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује заштита потрошача.

Сходно наведеном непостојање става ВКС у погледу тачки 1 и 2 Правног схватања, те трошкова обраде и мониторинга, трошкова превременог раскида као и примене различитих курсева у односу на уговоре о финансијском лизингу, за последицу имају крајње неједнак положај корисника кредита и примаоца финансијског лизинга који су у суштини исти правни послови и изједначени пред законом, те је у складу са наведеним неопходно заузимање истог Правног схватања у тачки 1 и 2 као и у погледу корисника кредита. Осим тога и банка и лизинг друштва су пружаоци услуга који једнако подлежу свим императивним одредбама Закона о облигационим односима и Закона о заштити потрошача,

Напоследку, оснивачи и власници свих лизинг друштава су заправо банке, па и извештај Народне банке Србије за прво тромесечје 2014 године и то СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА, ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ПОСЛОВАЊЕМ ДАВАЛАЦА ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА, лизинг друштва сврстава под сектор за контролу пословања банака, а надаље у истом извештају даје табеларни преглед лизинг друштава у Србији са њиховим оснивачима, тачније власницима.

Преглед власничке структуре давалаца лизинга дат је у Табели 2. Табела 2 –

Преглед власничке структуре давалаца лизинга

Р. бр.	Давалац лизинга	Власник	% власништва
1.	CA Leasing Srbija d.o.o. Beograd	Credit Agricole Banka Srbija a.d. Novi Sad	100
2.	ERB Leasing a.d. Beograd	EFG New Europe Holding b.v., Amsterdam, Holandija	48,63 25,81 25,56
3.	Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Beograd	Eurobank a.d. Beograd HETA Asset Resolution GmbH, Клагенфурт, Austrija	100

4.	Intesa Leasing d.o.o. Beograd	Banca Intesa a.d. Beograd	100
5.	LIPAKS d.o.o. Beograd	Мирко Жежељ Зоран Танасић Сандра Џодић Милорад Милић	48,19 48,19 3,11 0,51
6.	NBG Lizing d.o.o. Beograd	National bank of Greece s.a. Atina, Grčka	100
7.	NLB Leasing d.o.o. Beograd	Nova Ljubljanska banka d.d, Ljubljana, Slovenija	100
8.	Piraeus Leasing d.o.o. Beograd	Piraeus Bank s.a. Atina, Grčka Piraeus Bank a.d. Beograd	51,00 49,00
9.	Porsche Leasing SCG d.o.o. Beograd	Porsche Bank AG, Salzburg, Austrija	100
10.	Procredit Leasing d.o.o. Beograd	ProCredit Bank a.d. Beograd	100
11.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Beograd	Raiffeisen banka a.d. Beograd Raiffeisenbank – Leasing International GmbH, Већ, Austrija	50 50
12.	S-Leasing d.o.o. Beograd	Steiermarkische Bank und Sparkassen Aktiengesellschaft, Grac, Austrija Erste Bank a.d. Нови Сад	25 75
13.	Sogelease Srbija d.o.o. Beograd	Societe Generale Banka Srbija a.d. Beograd	100
14.	UniCredit Leasing Srbija d.o.o. Beograd	UniCredit Leasing S.P.A, Bolonja, Italija	100
15.	VB Leasing d.o.o. Beograd	VB-Leasing International Holding GmbH, Већ, Austrija	100
16.	Zastava Istrabenz Lizing d.o.o. Beograd	Istrabenz D.D. Koper, Slovenija АД за холдинг, консалтинг и менаџмент послове Група Застава возила, Крагујевац – у реструктурирању	95,2 4,8

Доказ: https://nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents/lizing/izvestaji/FL_I_2014.pdf

VII

УСТАВНА ОБАВЕЗА СРБИЈЕ ДА ПРИМЕЊУЈЕ ЕВРОПСКЕ ЗАКОНЕ И ПРАКСА СУДА ЕУ У ВЕЗИ НИШТАВОСТИ ЦХФ УГОВОРА И УГОВОРА О КОНВЕРЗИЈИ

Члан 16 Устава Републике Србије гласи:

„Спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права.

Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом.“

Сходно одредби члана 16. став 2. Устава Републике Србије, као и Споразума о стабилизацији и придруживању закљученом између Републике Србије и Европске уније 29.4.2008. године, конституше обавеза Републике Србије и њених правосудних органа да домаћу правну регулативу усклађују са правном регулативом Европске Уније, те да у поступку пресуђења реализују делотворну заштиту корисника кредита од свих непоштених уговорних одредаба и могуће злоупотребе моћи коју има банка давалац кредита у поступку нуђења и закључења једнострано сачињених стандардизованих уговора о кредиту.

У вези стим директива 93/13 Европске Уније, непоштену пословну праксу дефинише као „сваки поступак, пропуст, начин пословања и представљања, вид пословне комуникације при оглашавању или маркетинг трговца у вези са промоцијом, продајом или испоруком производа. Она битно ремети економско понашање потрошача и смањује његову способност да донесе одлуку засновану на свим потребним подацима и тиме га наводи да донесе одлуку о закључењу посла коју у другачијим околностима не би донео. Неправичне одредбе у потрошачким уговорима су оне закључене између трговца односно даваоца услуге и потрошача које нису биле појединачно уговоране, а које су супротне начелу савесности и поштења и нарушавају равнотежу права и обавеза које настају на основу уговора, а на штету потрошача.”

У складу са наведеним Врховни суд Европске Уније је пресудом Ц-655/2020 утврдио да су **УГОВОРИ СА НИШТАВОМ ПРОМЕЊЕНОМ КАМАТНОМ СТОПОМ НА ЗАХТЕВ ТУЖИОЦА НИШТАВИ У ЦЕЛОСТИ!**

Ништаве уговорне одредбе не могу се касније конвалидирати никаквим накнадним правним радњама, осим ако се ради о одредбама мањег значаја. **Одредбе о валути и камати јесу одредбе о главном предмету и цени које одређују вредност кредита и цену кредита, па оне никако нису одредбе мањег значаја. То значи да се не могу ни конвалидирати.**

Закон о конверзији није донесен зато да се уклоне ништаве уговорне одредбе, него зато да се олакша положај потрошача који су имали кредите чије су рате нарасле чак и до 100%. Осим тога, у време када је закон донесен и спроведен није се ни знало да ће тек касније бити утврђена ништавост валутне клаузуле ЦХФ.

Суд ЕУ у својим пресудама Ц-118/17 и Ц-260/18 јасно је изразио два битна става:

- уговори с ништавом валутом ништави су у целости

- након конверзије, потрошач има право на националном суду утврђивати је ли конверзијом добио пуну реституцију, па ако није, онда му национални суд пуну реституцију мора омогућити.

Суд ЕУ је пресудом Ц-452/18 јасно рекао, **ако се нагодбом потрошач није одрекао информисано својих будућих потраживања ради накнадно утврђене ништавости, онда потрошач и даље има право на та потраживања.**

Суд ЕУ је пресудом Ц-655/20 јасно рекао да уговор с ништавом ценом (каматом) на захтев потрошача мора бити ништав у целости.

Закон о конверзији изричито је забранио условљавање потрошача било каквим одрицањима, па тако и одрицањима од потраживања на која ће тек накнадно сазнати да има право.

Део изреке под бројем 1. битан је за утврђење ништавости уговора који садрже ништаву променљиву каматну стопу, где Суд ЕУ недвосмислено тврди да такав уговор мора бити утврђен ништавим, ако то потрошач затражи на суду.

Део изреке цитиран под бројем 2. битан је за утврђење права на обештећење потрошача који су конвертовали ЦХФ у ЕУРО на основу тзв. Закона о конверзији. Конверзијама је ништава променљива каматна стопа (ПКС) замењена тек од дана конверзије новом ПКС-ом у којој је уговорен фиксни и променљиви део. До дана конверзије у израчунима нових главница примењене су ништаве каматне стопе из еуро кредита које су банке у истоврсним еуро кредитима повећавале својом вољом, без утврђених и уговорених параметара.

Конверзијом потрошачи нису обештећени, што се доказује судским вештачењем, међутим додатни елемент који иде у прилог томе да конверзијом потрошач није доведен у равнотежу с банком јесте и та изрека у пресуди Ц-655/20 о замени ништаве одредбе од почетка уговорног односа. Конверзија није била ретроактивна него квази-ретроактивна, а једино су израчуни нових главница били израђени поређењем плаћања рата од почетка кредита с ратама симулираних еуро кредита с непоштеним каматним стопама. Међутим, уколико су темељни уговори ништави, онда су ништави и анекси тих уговора, будући да анекс уговора не може опстати без темељног уговора.

“Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere.”

„Што је од почетка ништавно, не може се током времена конвалидирати.“

Компаративна анализа раста курсева ЦХФ и ЕУРО од 2007 до 2019.године је показала следеће чињенице:

1. **Корисници ЦХФ кредита су просечно платили 54,83% више него да су кредите користили у ЕУРО а не 38% колико је Законом о конверзији прописано да банке треба да умање рате корисницима кредита на основу наведеног Закона.**
2. **Сходно наведеном произилази да су банке након извршене конверзије незаконито оприходовале 1.933.999.407 ЦХФ или по данашњем курсу 1.914.659.413 ЕУРА**

KOMPARATIVNA ANALIZA RASTA KURSEVA CHF I EURO I U PERIODU 2007 DO 2019.GODIN/

Godina	Kurs CHF	Godišnji rast kursa CHF u odnosu na prethodnu godinu	Kumulativni rast kursa CHF u odnosu na 2007 godinu	Primer rate kredita RSD	Prosečan rast kursa CHF u periodu od 5 godina	Kurs EURO	Godišnji rast kursa € u odnosu na prethodnu godinu	Kumulativni rast kursa € u odnosu na 2007 godinu	Rata	Prosečan rast kursa EURO u periodu od 5 godina	Razlika prosečnog rasta CHF/EURO
2007	47.6987	0.00%	0.00%	10000.00		78.9985	0.00%	0.00%	10000.00		
2008	59.2258	24.17%	24.17%	12416.65		88.3352	11.82%	11.82%	11181.88		
2009	64.2697	8.52%	34.74%	13474.10		95.6011	8.23%	21.02%	12101.63		
2010	84.1925	31.00%	76.51%	17650.90		105.1817	10.02%	33.14%	13314.39		
2011	85.6544	1.74%	79.57%	17957.39	43.00%	104.3270	-0.81%	32.06%	13206.20	19.61%	
2012	93.9096	9.64%	96.88%	19688.08	62.37%	113.3771	8.67%	43.52%	14351.80	28.31%	34.06%
2013	93.2666	-0.68%	95.53%	19553.28	67.90%	114.2982	0.81%	44.68%	14468.40	31.04%	36.86%
2014	100.2456	7.48%	110.16%	21016.42	82.23%	120.5954	5.51%	52.66%	15265.53	37.85%	44.39%
2015	112.1854	11.91%	135.20%	23519.59	98.98%	121.2612	0.55%	53.50%	15349.81	43.26%	55.72%
2016	114.5028	2.07%	140.05%	24005.43	109.57%	123.1019	1.52%	55.83%	15582.81	47.04%	62.53%
2017	100.9808	-11.81%	111.71%	21170.56	114.92%	118.1173	-4.05%	49.52%	14951.84	49.95%	64.97%
2018	104.6630	3.65%	119.43%	21942.53	118.68%	117.8400	-0.23%	49.17%	14916.74	50.89%	67.79%
2019	108.0752	3.26%	126.58%	22657.89	123.85%	117.2400	-0.51%	48.41%	14840.79	51.51%	72.34%
				PROSEK	91.28%				PROSEK	39.94%	54.83%

REKAPITULACIJA

Ukupno odobrena sredstava u CHF	3,765,000,000	CHF
Protivvrednost u RSD	179,585,605,500	RSD
54.83% pros. razlika između CHF/€	2,064,409,407	CHF
54.83% pros. razlika RSD/€	81,837,160,426	RSD

Konvertovano 2019.g.	567,000,000	CHF
Otpis 38% preostalog duga	215,460,000	CHF
Republika Srbija učestvovaka sa 15%	85,050,000	CHF
Banke otpisale	130,410,000	CHF
Bankama ostalo nezakonito CHF ili	1,933,999,407	CHF
Bankama ostalo nezakonito EURO	1,914,659,413	EURO

120.000.000 Izjave zvaničnika da je Srbija toliko dala

STANJE ODOBRENIH CHF KREDITA

Godina	Iznos kredita u CHF	Iznos kredita u EURO	Iznos kredita u RSD	Opis
2007	3,765,000,000	2,273,278,676	179,585,605,500	Početak godine
2008	2,259,000,000	1,514,584,019	133,791,082,200	Kraj godine
2009	1,937,000,000	1,302,185,947	124,490,408,900	Kraj godine
2010	1,717,000,000	1,374,369,520	144,558,522,500	Kraj godine
2011	1,513,000,000	1,242,201,033	129,595,107,200	Kraj godine
2012	1,380,000,000	1,143,046,065	129,595,248,000	Kraj godine
2013	1,218,000,000	993,880,208	113,598,718,800	Kraj godine
2014	1,114,000,000	926,018,724	111,673,598,400	Kraj godine
2015	976,600,000	903,506,329	109,560,261,640	Kraj godine
2016	853,300,000	793,693,999	97,705,239,240	Kraj godine
2017	718,600,000	614,345,256	72,564,802,880	Kraj godine
2018	606,700,000	538,858,131	63,499,042,100	Kraj godine
2019	39,660,000	36,559,727	4,286,262,432	Kraj godine

Чл. 54 Закона о судијама прописује, „Заклетва судије гласи: **Заклињем се својом чашћу да ћу своју функцију вршити верно Уставу и закону, по најбољем знању и умећу и служити само истини и правди**”.

Члан 1 Закона о судијама прописује

„Судија је независан у поступању и доношењу одлуке.

Судија суди и пресуђује на основу Устава, закона и других општих аката, потврђених међународних уговора, општеприхваћених правила међународног права.“

Евентуалним пропустима домаћих правосудних органа Република Србија ризикује да сноси последице погрешно усвојене судске праксе, а на шта упозорава и Професор Правног факултета у Риједи, Проф. Др. Емилија Мишћеновић која наводи да „**Сви национални судови су према устаљеној пракси Суда ЕУ-а дужни тумачити и посљедишно примјењивати “сво право” усвојено прије или након директиве или другог правног акта ЕУ-а у складу са циљем који се њиме жели постићи и у складу са праксом Суда ЕУ-а која тај акт тумачи. Повреда тзв. дужности сукладног тумачења са собом носи последице, односно уколико појединац изгуби у поступку због тога сто је суд одлучио непримјенити релевантно тумачење из праксе Суда ЕУ-а, исто може резултирати одговорношћу државе за штету проузрочену ђеловањем суда као еманиције државе. О одговорности државе за штету проузрочену пропустом судова при оцјењивању непоштености уговорних одредби виђети предмет Ц-168/15, Томáшовá.“**

Јасно је да је циљ директиве 93-13 да се банке одврате од непоштене пословне праксе и да буду санкционисане на такав начин да им више никада не падне на памет да такву пословну праксу поново примењују.

У Београду 18.12.2023.године

Удружење грађана

Франак Србија